
СЕЛЕКЦІЯ, ГЕНЕТИКА ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

УДК [639.371.5:591.1]:639.3.032

РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИНОЇДНИХ РИБ ДАЛЕКОСХІДНОГО КОМПЛЕКСУ У ВАТ "ХЕРСОНРИБГОСП"

М.О. Борбат, В.І. Саркісян

Інститут рибного господарства ІРГ УААН, м. Київ

Наведено матеріали селекційно-плеєнних робіт з рослиноїдними рибами далеєосхідного комплексу. Сформовані плеєнні групи ремонту переважають вихідні за показниками екстер'єру, а маточний матеріал — плоєуючістю.

У 50–60-ті рр. минулого століття в рибницькі господарства України були завезені партії рослиноїдних риб далеєосхідного комплексу (білого і строкатого товстолобиків та білого амура) із материнських водойм — річки Амур та Китаю. Видатними вченими — рибоводами В.Д. Носалем, В.А. Приходько, Р.А. Балтаджи та ін. була розроблена та впроваджена у товарні рибницькі господарства технологія їх заводського відтворення. Останній раз личинок рослиноїдних риб з Китаю завозили в Україну у 1996 р. У подальшому це припинили й у зв'язку з репродукцією штучним шляхом обмеженої чисельності плідників цих стад через інбридинг відбулася дестабілізація генетичної структури цих видів риб. Як наслідок — поступове погіршення репродуктивних якостей плідників популяції амурської, китайської рас білого амура, білого та строкатого товстолобика, що значно знизило показники якостей плідників місцевих українських стад та господарсько-цінні влаєивості у їх нащадків.

Формування та розширене відтворення плеєнного матеріалу рослиноїдних риб у сучасний період є особливо актуальним у зв'язку із значним подорожчанням комбікормів та добрив. Це ініціювало проведення селекційно-плеєнних робіт, спрямованих на поліпшення продукційних якостей рослиноїдних риб.

На базі вихідного матеріалу (місцевого та завезеного з селекційно-плеєнних

господарств Китаю, Молдови, Грузії, Вірменії та Росії) рослиноїдних риб сформований плеєнний матеріал першого та другого селекційного покоління.

З нащадків останніх вирощують ремонтний матеріал третього селекційного покоління.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Роботи проводили у Цюрупинському нерестово-вирощувальному господарстві (ЦНВГ), Красноєабанському рибному господарстві (КЧРГ) відкритого акціонерного товариства (ВАТ) "Херсонрибгосп" у 2008–2009 рр. Селекційні роботи з ремонтно-маточним матеріалом рослиноїдних риб здійснювали методом масового відбору за показниками маси тіла, екстер'єру та типовості, а також виживання у післянерестовий період. У травні згаданих років здійснювали облови зимувальних ставів, бонітування ремонтно-маточних стад та комплектацію селекційних гнізд плідників різного генезису: білого амура, білого та строкатого товстолобика першого та другого селекційного покоління.

Були застосовані загальноприйняті в рибництві та селекційно-плеєнній роботі методи.

Отримання нащадків від плідників селекційних гнізд відбувалося за рахунок гормональних гіпофізарних ін'єкцій.

Нащадками плідників селекційних гнізд за звітний період зариблювали стави із сезонним режимом експлуатації.

Селекційні роботи з ремонтно-маточним матеріалом рослиноідних риб проводили методом масового відбору за показниками маси тіла, екстер'єру та типовості.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Екологічні умови у ставах у період вирощування племінного матеріалу в цілому були задовільними.

Рівень розвитку природної кормової бази за звітний період у ставах з сезонним режимом експлуатації був невисоким. Середньосезонні показники біомаси фітопланктону перебували у межах 15–22,5, зоопланктону — 0,9–1,7 г/м³. Це пов'язане з тим, що рибні господарства півдня України створені на засолених та супіщаних ґрунтах з низькою природною продуктивністю, а також з тим, що при впровадженні у цьому регіоні пасовищної форми рибництва в стави не вносять органічні та мінеральні добрива за нормативами. Фітоценози у дослідних ставах займають площу від 15 до 45%.

Аналіз матеріалів бонітування у цей період засвідчив, що з 50–60 рр. ХХ ст. якість показників будови тіла та індиві-

дуальної плодючості плідників зазначених рослиноідних риб значно знизилася. Так, середня маса 7–8-річок строкатого товстолобика зменшилась у середньому на 1 кг, а робоча плодючість самок — від 360 до 250 тис. шт. ікринок. Середня маса 5–6-річних білих товстолобиків ще більше: самок — від 8,1–8,55 кг до 3,9–4 кг, робоча плодючість — від 230 до 125 тис. шт. ікри, а середня маса самців — від 5,9–6,1 до 3,3 кг. Середня маса 5–6-річних самок білого амура — від 8,8 до 6,4 кг, а робоча плодючість — від 240 до 140 тис. шт. ікри. Середня маса самців — від 7,2 до 5,2 кг.

У результаті проведення селекційно-племінних робіт вищезгадані показники рослиноідних риб поліпшилися. Племінний матеріал ремонту третього селекційного покоління переважає вихідний матеріал цього віку за показниками маси, вгодованості та життєстійкості на 8–10% (табл. 1).

Середня робоча плодючість самок рослиноідних риб другого селекційного покоління збільшилась на 15–45%, а також їх індивідуальна маса, коефіцієнт вгодованості та відсоток позитивної реакції на гормональні ін'єкції (табл. 2).

Таблиця 1. Результати вирощування племінного матеріалу ремонту рослиноідних риб у ставах ВАТ "Херсонрибгосп"

Вид риб	Посаджено		Виловлено			Коефіцієнт вгодованості, (за Фультоном)
	середня маса, г	густота посадки	середня маса, г	вихід, %	приріст маси тіла, г	
<i>Цьоголітки</i>						
Б.А.	0,002	5000	57,0	24,0	57,0	2,5
Б.Т.	0,002	30000	33,0	22,7	33,0	2,3
С.Т.	0,002	10000	34,5	21,7	34,5	2,0
<i>Дволітки</i>						
Б.А.	50,0	100	920,0	69,0	870,0	2,1
Б.Т.	40,0	450	790,0	65,0	750,0	2,0
С.Т.	50,0	200	930,0	70,0	880,0	2,1
<i>Трилітки</i>						
Б.А.	800,0	20	1659,0	90	850,0	2,7
Б.Т.	800,0	20	1540,0	90	740,0	2,9
С.Т.	800,0	20	1750,0	90	950,0	3,1

Примітка. Б.А. — білий амур, Б.Т. — білий товстолобик, С.Т. — строкатий товстолобик.

Таблиця 2. Характеристика маточного стада рослиноїдних риб ВАТ "Херсонрибгосп"

Вид риб	Вік плідників	Маса самок, кг (n=10)	Коефіцієнт вгодованості (за Фультоном)	Позитивна реакція самок на гормон, %	Плодючість, тис. екз. ікринок				Вихід личинок від однієї самки, тис. екз.
					робоча		відносна		
					<i>M±m</i>	<i>CV, %</i>	<i>M±m</i>	<i>CV, %</i>	
Б.А.	7+	6,0	2,30	80	665,00±94,88	45,12	67,41±6,43	30,16	160
Б.А.	8+	7,0	2,2	80	580,00±97,20	52,54	81,48±10,95	42,48	115
Б.А.	9+	7,5	2,2	85	605,00±95,87	55,11	69,99±9,94	44,89	161
Б.Т.	7+	4,0	2,3	85	729,00±117,93	24,41	181,87±40,73	22,93	223
Б.Т.	8+	4,6	2,2	80	670,00±55,88	26,37	144,67±6,47	14,14	200
Б.Т.	9+	5,2	2,1	75	629,00±72,34	36,30	112,38±8,65	24,34	174
С.Т.	7+	10,50	2,30	95	910,00±73,33	25,48	86,51±5,29	19,35	350
С.Т.	8+	11,00	2,2	90	820,00±83,41	32,16	73,43±6,39	27,51	290
С.Т.	9+	11,60	2,1	75	500,00±65,83	41,93	42,97±5,16	38,01	150

ВИСНОВКИ

Племінний матеріал третього селекційного покоління у віці цьоголіток переважав вихідний матеріал такого віку за показниками маси, вгодованості та життєстійкості на 8–10%.

Середня робоча плодючість самок рослиноїдних риб збільшилась на 15–45%, а також маса самок на 5–18%, коефіцієнт вгодованості та відсоток позитивної реакції на гормональні ін'єкції.

РЕЗУЛЬТАТИ СЕЛЕКЦІЇ РАСТИТЕЛЬНОЇДНИХ РИБ ДАЛЕКОВОСТОЧНОГО КОМПЛЕКСА ОАО "ХЕРСОНРИБХОЗ"

Н.А. Борбат, В.И. Саркісян

Приведены материалы селекционно-племенных работ с растительноядными рыбами дальневосточного комплекса. Сформированные племенные группы ремонта преобладают над исходными по показателям экстерьера, а маточный материал — по плодовитости.

RESULTS OF SELECTION OF HERBIVOROUS FISHES OF FAR-EASTERN COMPLEX IN "KHERSONRYBGOSP" Inc

M. Borbat, V. Sarkisyan

Materials of selection-pedigree works with herbivorous fishes of Far-Eastern complex are resulted. The formed pedigree groups of spare prevail above initial on the indexes of exterior, and brood fish material — on fecundity.